

Република Србија
Аутономна Покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ СЕКРЕТАРИЈАТ
ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА
НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА,
УПРАВУ И ПРОПИСЕ

Број:

12. октобра 1993. године
НОВИ САД

Војводина меморандум to UN

W/defining allegation

of discrimination and

expulsion of Croats from

Voivodina

ГЕНЕРАЛНА СКУПШТИНА УЈЕДИЊЕНИХ НАЦИЈА

- Генералном секретару -

В е з а: 48. седница, тачка 115/ц/ прелиминарна листа

САВЕТУ БЕЗБЕДНОСТИ

- председавајућем Савета безбедности -

В е з а: 48. година.

ПРЕДМЕТ: Одговор на:

- Писмо Сталног представника Републике Хрватске у Уједињеним нацијама господина др Мариа Нобила, које је упућено Генералном секретару 12. 7. 1993. године;

- Анекс писма - Меморандум Савеза хрватских избеглица и расељених лица из Војводине од 25. 8. 1992. године;

- Сведочења о кршењу људских права и слобода Хрвата у Војводини - Србији од стране власти Републике Србије;

- Појединачне изјаве Хрвата који су наводно били малтретирани и принуђени да напусте своје домове у Аутономној Покрајини Војводини.

Наведени документи представљају још један вид специјалног пропагандног рата против Савезне Републике Југославије, а садрже обиље апсолутно нетачних података, тврдњи и неутврђених чињеница. То је још један прилог сатанизацији Срба, атак на Савезну Републику Југославију, већину њених грађана, као и покушај да се међународно јавно нђење доведе у заблуду и обезбеди директно мешање најшире међународне заједнице у унутрашње ствари наше земље, а посебно у Аутономној Покрајини Војводини као вишенационалној и мултикултурној заједници.

У Аутономној Покрајини Војводини према попису становништва из 1991. године живело је 2.012.517 становника. Од тога броја Срба је било 1.151.353 или 57,21%, Мађара 340.946 или 16,94%, Хрвата 74.226 или 3,69%, Буњеваца 21.552 или 0,48%, Шокаца 1.866 или 0,01% итд. (Саопштење Савезног завода за статистику бр. од). Од укупног броја становника у Аутономној Покрајини Војводини, припадници националних мањина или етничких група чине око 32%.

Демографско кретање овога подручја не познаје политику и праксу етничког чишћења. Вишенационална Аутономна Покрајина Војводина је традиционално пример успешног заједничког живота, националне толеранције и узајамног преплитања и прожимања култура и обичаја многих нација.

У Савезној Републици Југославији, Републици Србији, а посебно на њеном северном делу који чини Аутономна Покрајина Војводина, као облик територијалне аутономије у Републици Србији, никада није вршен "прогон"^{*)} Хрвата, Мађара или припадника других националних мањина, нити је било који грађанин са овога подручја "истеран"^{*)} или "побегао пред насиљем"^{*)} да би се "спасао од српске државе, војних власти (ЈНА) и четника"^{*)}. На овом подручју није постојао нити постоји организован државни терор нити било који вид дискриминације грађана хрватске националности или грађана друге националности Републике Србије. Међутим, Република Хрватска систематски је спроводила и још увек спроводи етничко чишћење у својој држави.

Савезна Република Југославија и Република Србија су у складу са Уставом држава грађана, дакле, носилац суверености су грађани Републике без обзира на националну припадност или било какво њихово лично својство.

У Статуту Аутономне Покрајине Војводине је чланом 3. и 4. прокламован принцип суверености грађана:

"Члан 3.

Грађани у Аутономној Покрајини Војводини одлучују о пословима из надлежности Аутономне Покрајине Војводине референдумом и преко својих слободно изабраних представника.

^{*)} Термин употребљен у Меморандуму Савеза хрватских избеглица и расељених лица из Војводине.

Члан 4.

У вршењу послова у надлежности Аутономне Покрајине Војводине сви грађани у Аутономној Покрајини Војводини једнаки су у правима и дужностима, без обзира на расу, пол, рођење, језик, националну припадност, вероисповест, политичко или друго уверење, образовање, социјално порекло, имовно стање или које лично својство."

~~У периоду од 1990. до 1992. године дошло је до сталног одласка грађана хрватске националности из Војводине, али то није учињено под притиском власти. Исељавање је текло или још увек се, мада у мањем броју, јавља под притиском М. У. организацији екстремног - националистичког дела грађана хрватске националности који су живели или још живе у Аутономној Покрајини Војводини и Савезној Републици Југославији, неких верских достојанственика Католичке цркве са територије Аутономне Покрајине Војводине, Савезне Републике Југославије, али и Републике Хрватске, и, што је изузетно важно - под утицајем челника политичке партије Демократског савеза Хрвата Војводине - о чему постоје непобитни докази који су саставни део овога материјала.~~

Разлози исељавања су различити: лични, политички, криминогени и други. Нарочито је присутно избегавање уставних права и дужности на плану оспособљавања за одбрану од спољне агресије, што подразумева одређени степен грађанске свести и лојалности у смислу одазивања на војне вежбе, мобилизацију, извршење радних обавеза, служење у цивилној заштити и сл. У значајној мери разлози су и економске природе о чему такође постоје неопоривни докази.

Тачно је да се у Републици Хрватској крајем 1991. године појавио одређени број људи и то претежно млађих мушкараца са подручја Аутономне Покрајине Војводине који се иселио и који су од актуелне власти Републике Хрватске третирани као избеглице са овога подручја, а не као војни бегунци и дезертери. Међутим, убрзо су те избеглице и чланови њихових породица извршили продају својих покретних и непокретних ствари у Савезној Републици Југославији са Србима који су из многих места Републике Хрватске били присиљени да напусте своја огњишта и то под изузетно драматичним околностима, о чему, такође, постоје докази. Замену непокретности исељени грађани хрватске националности нису одмах реализовали, а један број њих није ни поседовао значајније непокретности у власништву, па отуда се у својим изјавама (прилог Меморандума) изјашњавају да су избеглице, без

имовине, на ивици егзистенције ... Приложени уговори представљају неоториви доказ да су ове замене ипак накнадно спроведене и то у свим случајевима где је постђјало власништво на непокретностима - Прилог I.

Није спорна чињеница да је одређени број исељених лица био са подручја Аутономне Покрајине Војводине, али није тачно да су та лица прогнана, јер је у међувремену највећи број исељених успео да замени своје непокретности, те да реши свој правни статус у Републици Хрватској. Тако остају само она лица са статусом избеглице која нису поседовала непокретности (били су подстанари, закупци у друштвеним становима ...) или су им чланови уже породице, који су власници непокретности, остали да живе у Аутономној Покрајини Војводини. Ти људи (чланови породице лица која су се иселила) нису и неће бити због тога узнемиравани, јер се сматрају потпуно равноправним грађанима. Надаље, свима су загарантована сва грађанска права и слободе, што и лица која су се иселила користе - чак су задржали и југословенски пасош иако су многи од њих у Републици Хрватској у потпуности регулисали своја статусна питања. Ова лица долазе у посету рођацима и пријатељима у Аутономној Покрајини Војводини, располажу са покретним стварима и непокретностима које још нису продали, заменили или пренели.

За "принудно исељавање"*) или "исељавање под притиском"*) након прибављених доказа на терену, установљено је да се ради о систематском, динамичном и уходаном процесу исељавања грађана хрватске националности који су се својом вољом определили за замену непокретности са Србима из Републике Хрватске.

Срби из Републике Хрватске су под притиском хрватских власти били присиљени да потпишу изјаву о лојалности и да изврше замену непокретности иако су тиме вишеструко били оштећени. Процес исељавања грађана хрватске националности од почетка до краја тече без активног учешћа, а често и без знања званичних органа власти у Аутономној Покрајини Војводини. Вредно је напоменути да се већина од исељених грађана хрватске националности није одјавила код органа власти. Учешће локалних органа у исељавању појављује се накнадно и утолико што су месне заједнице, кад су то захтевали грађани хрватске националности који се исељавају, формирале комисије раид пописа покретне имовине, а са циљем да се она обезбеди пре него што буде пренета у Републику Хрватску - прилог II.

Значајнија исељавања грађана хрватске националности из Аутономне Покрајине Војводине (нарочито са подручја Срема - Општина Инђија, Шид и

Рума) била су током 1991. и 1992. године. Напомиње се да се из ових општина, посебно из места Хртковци - Општина Рума, најпре исељавају експонирани екстремни националисти међу грађанима хрватске националности, који су отворено заговарали и следили сецесионистичку политику Републике Хрватске и владајуће политичке странке Хрватске демократске заједнице. Даљи ток исељавања прелази у форму з а м е н е н е п о - к р е т н о с т и са Србима из Републике Хрватске закључивањем уговора у писаној форми.

Најчешће су замењиване породичне стамбене куће, помоћне зграде и пољопривредно земљиште, а у незнатном броју случајева и станови. Прецизније, у замену су најчешће улазила пољопривредна домаћинства и то из пољопривредних региона (Срем - Славонија).

Сазнања о исељавању грађана хрватске националности из Срема могу овај процес да поставе и хронолошки:

→ Најмасовнија исељавања су током 1991. и 1992. године (бежање због избегавања мобилизације, исељавање након одслужења војне обавезе, осећај несигурности након догађаја који се везују за сваку општину посебно, током 1991. године). За Хртковце се на пример, везује догађај од 24. априла 1991. године, када се председник Републике Хрватске Фрањо Туђман преко хрватских средстава јавног информисања захвалио грађанима хрватске националности овог села (члановима ДСХВ) на пруженој новчаној помоћи "браћи борцима за суверену Хрватску у селу Комарева - Општина Сисак". Ова помоћ је износила око 348.000 ДМ (прилаже се списак мештана села Хртковци, чланова ДСХВ, добровољних давалаца ове новчане помоћи од 16. априла 1991. године са потписом председника Савета месне заједнице Хртковци - Балог Ладислава - прилог III. Наравно, ово је узнемирило српско становништво села (које је било у знатној мањини), јер се јасно испојила опредељеност грађана хрватске националности у овом селу.

Позивање на војне вежбе, а од октобра 1991. године и на мобилизацију, у складу са Наредбама Председништва СФРЈ којима је наређена делимична мобилизација и проглашена непосредна ратна опасност, утиче да се исељавање грађана хрватске националности из овога села интензивира.

За Нови Сланкамен и за Стари Сланкамен везује се догађај од 2. маја 1991. године, када су припадници Хрватске националности, претежно активни припадници ДСХВ актом истицања хрватске заставе са шаховницом на Хрватском селачком дому полупозно означили дан оснивања овог савеза, те

изазвали инцидент који је имао непожељан расплет за оба села – прилог IV.

Позивање на војне вежбе и на мобилизацију је било пресудно за масовније исељавање нарочито у 1991. години. Бројни су случајеви да су војно способни мушкарци и пре него што се отпочело са позивањем војних обавезника организовано или појединачно бежали у Хрватску, у Босну, па и у европске државе (најчешће у Мађарску и Аустрију). Зато се и дешавало да су политички активни Хрвати у селима одлазак ових лица већ сутрадан проглашавали у јавности као да су иста одведена у непознатом правцу и да се не зна за њихову судбину.

И у неким другим насељеним местима Општине Инђија као и местима Општине Шид, нарочито након 1991. године, дошло је до исељавања једног броја грађана хрватске националности ради избегавања војне вежбе и мобилизације, што је нарочито подстицано од стране хрватских националиста и неких хрватских свештеника.

Док је у почетку, због специфичности политичке ситуације, исељавање кренуло стихијски и личило на "бежање од терора" српских власти, оно врло брзо добија своју форму у замени непокретности. Тако у замену улазе и она лица која су се међу првима иселила. Поступак замене непокретности почиње да тече сасвим нормално, динамично и са уходаним правилима. Лица која су се определила да се иселе из Аутономне Покрајине Војводине одлучује се за замену, обраћају се адвокатима где се са досељеним Србима закључује уговор у писаној форми о замени непокретности, који се оверава у суду и тиме се стиче правни основ за упис власништва у земљишној књизи.

Готово сви уговори о замени непокретности су закључени у корист грађана хрватске националности, а на штету грађана српске националности, било да су закључивани и оверавани у Републици Хрватској или у Републици Србији.

Тако је сваки од исељених грађана хрватске националности (који је био власник непокретности) успео да изврши замену за непокретност досељених грађана српске националности, а која се налазила у Републици Хрватској, претежно у Славонији (Општина Вировитица одакле је дошло преко 2.500 грађана српске националности у Општину Инђија, Подравска Слатина, Осијек ...)

Процес замене је апсолутно функционисао (осим у случајевима где су се Срби у Хрватској тврдокорно опирали понуђеним заменама) што потвр-

ћује и чињеница да су исељени грађани хрватске националности са ових простора и настањени у Републици Хрватској за свега неколико дана уопштности решили свој правни статус као грађани Републике Хрватске. Наравно, правни статус им се могао решити са документацијом за коју су се благовремено побринуле и хрватске власти и Католичка црква. Тако је замена непокретности резултирала повољно за исељене грађане хрватске националности, јер су заменили мање вредне непокретности за много вредније. Грађани српске националности у овој замени су, наравно, лошије прошли, а постоје драстични примери да су своје изузетно опремљене и луксузне породичне стамбене зграде заменили за недовршене куће па чак и за куће од набоја. Грађани српске националности су тако обманути и знатно оштећени, али су на то морали пристати, јер другог избора није било: прво, зато што им је био онемогућен одлазак у Аутономну Покрајину Војводину ради увида у квалитет и стање непокретности која ће бити предмет замене, приступили су замени за невиђено, а морали су је прихватити, ако не одмах, онда након напада на њихову имовину и на њих лично. Затим, са собом приликом досељавања у Аутономну Покрајину Војводину нису могли понети никакве ствари, јер су им хрватске власти пре изласка исте одузимале. Бројни су случајеви да грађани српске националности са собом нису успели да понесу ни одговарајућу документацију (чак ни уговор о замени непокретности), јер су буквално морали побећи од терористичких напада у Републици Хрватској. Ово им нарочито компликује ситуацију јер сада, иако су се уселили у куће грађана хрватске националности са којима су закључили уговор, оправдано постоји страх да исти уговор за исту кућу одсељени грађанин хрватске националности може склопити са другим лицем које ће се доселити са документом и представити као власник у већ усељеној кући. Ова обманута лица безуспешно покушавају да прибаве закључени уговор о замени непокретности који им је остао у Републици Хрватској, међутим, забрањен им је улазак у Републику Хрватску.

Важно је напоменути да су грађани хрватске националности пре реализовања замене одлазили у Републику Хрватску да виде куће за које ће се мењати (чак и по неколико пута) и да им је било дозвољено да са собом понесу сву покретну имовину, па и то да несметано долазе и након исељавања у ове крајеве (код родбине, пријатеља и сл.).

Као доказ да је замена непокретности у општинама односно месним заједницама извршена на бази пуноважних уговора користе фотокопије истих специфициране по општинама - прилог V.

кон ових обилазака уследила исељавања грађана хрватске националности из Аутономне Покрајине Војводине, што говори да је спрега са екстремним делом Католичке цркве веома чврста.

~~У општини Шид постоји документација о активности~~ома католичког свештеника Петра Петровића усмерена на исељавање грађана хрватске националности у што већем броју из ове општине и шире, у Републику Хрватску (прилог VI који садржи и фотодокументацију која недвосмислено потврђује непријатељску опредељеност овога свештеника). У истом прилогу је и Информација о активности свештеника Краљевића који је своје вернике потпуно дистанцирао од политичког живота у месној заједници Хртковци и који и даље организује исељавање грађана хрватске националности у Републику Хрватску.

Иако се не располаже са тачним подацима о укупном броју замењених непокретности, ипак се може закључити да се ради о великом броју и да је управо она страна која је покренула и организовано спроводила цео процес исељавања искористила да би лажно оптужила власти Републике Србије и Савезне Републике Југославије без чије воље се знатно изменила национална структура становништва у многим насељеним местима.

М е м о р а н д у м је сачинио Савез хрватских избеглица и расељених лица из Војводине 30. марта 1992. године у Загребу. Потписао га је председник Савеза Милан Бичанић, бивши становник Општине Шид (лекар по струци). Није случајно што се Милан Бичанић појавио у улози председника овог савеза, јер су његове активности као екстремног националисте познате у Општини Шид - прилог VII.

Меморандум почиње општом оптужбом о кршењу основних људских права и слобода грађана у Аутономној Покрајини Војводини. Оптужба је неоснована, јер у Аутономној Покрајини Војводини свим грађанима су гарантована људска права и слободе у складу са највишим међународним стандардима. У то су се увериле бројне европске мисије и други представници међународне заједнице који су у протеклих неколико година боравили на овим просторима.

Податак о процентуалном учешћу националних мањина у укупном броју становника у Аутономној Покрајини Војводини је нетачан, јер је након извршеног пописа становника 1991. године статистика објавила сасвим други проценат. Наиме, у Аутономној Покрајини Војводини нема 46% припадника националних мањина, него око 32%.

Оптужба из писма др Небила понављају се и у меморандуму.

Оптужба да у Аутономној Покрајини Војводине постоје концентраци-

они логори је нетачна. У Републици Србији, односно у Аутономној Покрајини Војводини не постоје, нити су постојали било какви логори, па ни концентрациони. О томе сведочи Извештај Сталне мисије КЕБС-а која је боравила у Аутономној Покрајини Војводини. У местима која се у меморандуму наводе Стална мисија није нашла логоре, у својим извештајима не спомиње постојање истих, нити је у званичним разговорима са представницима Аутономне Покрајине Војводине постављала питање у вези са тим.

~~У извештају о изводном малтретирању грађана хрватске националности претресу њихових кућа, истеривању из њихових кућа, крађи и уништењу њихове имовине - су такође нетачни.~~ Надлежни органи државне власти, пре свега органи унутрашњих послова су у складу са законским овлашћењима предузимали мере и активности, а у циљу откривања илегалног поседовања оружја и сарадње појединих грађана хрватске националности и других грађана са актуелном власти Републике Хрватске, ХВО, ЗНГ и ХДЗ. Појединачни експеси који се условно могу окарактерисати као сукоби на националној основи, у оптужбама су преувеличани. Против актера ових експеса, без обзира на то које су националности, надлежни органи унутрашњих послова су спроводили одговарајуће законске поступке.

Правни основ мобилизације налази се у Закону о општенародној одбрани у члану 8. и члану 126. Надаље, Наредбом председништва СФРЈ 47. од 4. октобра 1991. године наређена је делимична мобилизација, а на седници од 6. октобра 1991. године проглашена је непосредна ратна опасност. У складу са наведеним спроведена је мобилизација војних обвезника на територији Аутономне Покрајине Војводине. Према томе, није реч о присилној мобилизацији нити о мобилизацији која је базирана на националној основи. Подаци Команде војног округа Нови Сад показују да је број војних обвезника хрватске националности који је позван на мобилизацију пропорционалан њиховој заступљености у укупном броју позваних - прилог VIII.

Нетачне су тврдње да је грађанима хрватске националности ускраћивана слобода кретања и окупљања и да им је онемогућено контактирање са родбином ван Аутономне Покрајине Војводине. Довољно је указати на чињеницу бројних путовања грађана хрватске националности са ових простора у Републику Хрватску ради замене непокретности, обилазака родбине, па чак и активног политичког деловања. Исељени грађани и данас имају контакте са родбином, а евидентно је да у многа насељена места Аутономне Покрајине Војводине још увек долазе. Многи своју децу школују у Загребу

(пример Општина Шид: око 90% деце хрватске националности се школује у Републици Хрватској). И данас постоје објективно потешкоће и препреке у вези са успостављањем ПТТ веза између Републике Србије и Хрватске. Нова постројења у ПТТ саобраћају су због рата уништена и покидана. Ради се, дакле, о техничким проблемима, а никако и свесној нумери Републике Србије да се ПТТ везе блокирају.

Наредбом Председништва СФРЈ број 66 ~~од 12. 11. 1991.~~ /године о регулисању путовања и бораваку у иностранству лица из резервног састава ОС СФРЈ, лицима из резервног састава (тачка 3. Наредбе) која имају ратни распоред било је забрањено путовање и боравак у иностранству за време трајања непосредне ратне опасности. Војни обавезници који нису имали ратни распоред могли су да легално путују у иностранство. ~~Дана 22. 5. 1992. године,~~ укинута је непосредна ратна опасност и од тада за војне обавезнике не постоје никаква ограничења у кретању.

У прилог тврдњи да не постоје ограничења слободе окупљања говори постојање бројних политичких партија и странака у Републици Србији, па и у Аутономној Покрајини Војводини. Оне делују јавно па је тако и припадницима хрватске националности дозвољено да политички делују у разним партијама.

Културне манифестације припадника свих националности у Аутономној Покрајини Војводини су, такође, јавне и веома бројне. Њих прати и шири јавност преко свих средстава јавног информисања.

У Републици Србији је Законом о службеној употреби језика и писама ("Службени гласник", број 49/91) регулисана службена употреба језика и писама (српског и језика припадника националних мањина) а системским законима на области друштвених делатности загарантована су права националних мањина у области образовања, науке, културе и информисања. Дакле, постоји првен за материјална основа за очување и неговање националног идентитета, нарочито културних традиција за припадник свих националних мањина.

Увођењем санкције од стране Савета безбедности УН, које су апсолутно неправичне, једностране и незапамћене у цивилизованом свету уследио је драстичан пад производње у Савезној Републици Југославији и Републици Србији. Ово је имало за последицу да су производни капацитети остали без сировина, енергије и других продуката неопходних за одвијање нормалног процеса производње, а најтежа последица свега тога је незапосленост великог броја радника. Увели се издаци на принудним одморима.

Отпуштања радника са посла по критеријуму националне припадности није било, напротив, држава је својим мерама из области социјалне политике у подједнакој мери заштитила све ове раднике обезбеђујући им минимум егзистенције.

Да су тврдње о отпуштању радника хрватске националности са посла због њихове националне припадности нетачне, говоре и следећи примери. ~~У Општини Шид~~ ~~није~~ ~~ни~~ ~~један~~ ~~радник~~ ~~хрватске~~ ~~националности~~ ~~од~~ ~~1990~~ ~~го~~ ~~данас~~ ~~није~~ ~~добие~~ ~~отказ~~ ~~на~~ ~~послу~~ ~~управо~~ ~~из~~ ~~разлога~~ ~~да~~ ~~се~~ ~~ово~~ ~~не~~ ~~би~~ ~~могло~~ ~~приписати~~ ~~националној~~ ~~самовољи~~ ~~и~~ ~~шовинизму~~. Чак и у случајевима гда су били испуњени законски услови за давање отказа овоме се није прибегавало из разлога што се радило управо о грађанима хрватске националности.

Једном речју радни однос је престајао оним радницима који су подносили писмени захтев за престанак радног односа, затим онима који се нису одазивали на посао у року дужем од законом предвиђеног. Колико се толерисало у неким случајевима одсуство са посла говори и прилог IX. Очигледно је да је неким радницима хрватске националности и у периоду после дужег неодазивања на посао следовала и плата и друге накнаде по основу рада.

Запосленост радника Хрватске националности је сразмерна процентуалном учашћу грађана хрватске националности у укупном броју становника у конкретним срединама.

У Шиду у школама и у многим установама, предузећим и даље раде грађани хрватске националности који се нису иселили. ~~У Општини Шид~~ ~~састав~~ ~~запослених~~ ~~у~~ ~~органима~~ ~~Општине~~ ~~Шид~~ ~~у~~ ~~1993.~~ ~~години~~ ~~је~~ ~~следећи~~: 65% Срба, 14% Хрвата, 6% Русина... Одборници СО Шид традиционално су припадници свих националности које живе на територији општине.

У месту Хртковци - Општина Рума, у земљорадничкој задрузи од двадесетак запослених има 7 радника Срба (остали су Хрвати и Мађари).

Свега 46 досељених Срба у овом месту је добило запослење, а остали су социјални случајеви. У ПДД "Пошет" упуслено је највише грађана мађарске националности, грађана хрватске националности и мали број грађана српске националности - староседелца.

Из породица грађана хрватске или мађарске националности најмање два члана су у редовном радном односу док у бројним српским породицама досељеним у Хртковце из Републике Хрватске ни један члан породице није у радном односу.

Помоћ Црвеног крста у свим општинама додељује се избеглицама по истим критеријумима без обзира на њихову националну припадност (међу њима су и припадници хрватске, муслиманске и других националности).

Напади на културно и верске објекте су се у Аутономној Покрајини Војводини појављивали, нарочито у кризним годинама 1991. и 1992.

Када се спомињу културни објекти мисли се, пре свега, на Хрватски сељачки дом (он заузима видно место у сведочењу за Сланкамен - прилог Меморандуму - прилог IX). Након инцидента око овог Дома (постоји записник у МУП-у, Одељење Инђија) све вредне ствари из њега (књиге, народне ношње, музички инструменти и друго) пописане су и смештене на сигурно место у основној школи "Др Ђорђе Натшевић" у Новом Сланкамену. Према томе, ствари које се односе на културну баштину грађана хрватске националности са ових простора у Дому нису уништене и спаљене, него су из разлога безбедности пренете на сигурнија место и тамо се чувају.

Појединачних напада (оштећења) верских објеката је било у више места у Аутономној Покрајини Војводини, међутим, ни један од објеката није уништен. Скоро сви случајеви око напада на културне и верске објекте су расветљени. Истрага је показала да су виновници у ствари поједини екстремисти различитих националности, међутим, није утврђено да се иза ових напада налази било која екстремна националистичка организација.

У Покрајинском заводу за заштиту споменика културе Нови Сад постоји документација о његовој активности на санирању оштећења културних и верских објеката у Аутономној Покрајини Војводини - прилог XI. Сви оштећени објекти су реновирани, привредни својој функцији, а једино су цркве у Нештину и Черевићу остале у веома лошем стању, јер нису адекватно одржаване. Република Србија је у сваком појединачном случају финансирала поправку оштећених културних и верских објеката.

Покрајински органи власти су ове године одржали заједнички састанак са представницима Републичког завода за заштиту споменика културе и бискупима из Војводине по питању сарадње са римокатоличком црквом, након чега је сачињен програм обнове и ревитализације културно-историјских

споменика који су проглашени културним добрима (римокатолички објекти су проглашени културним добрима и у току је њихова ревитализација).

Прилог Меморандуму су два сведочења са посебно опширним хронолошким прегледом догађаја у Новом Сланкамену и у Моравићу (Општина Инђија).

Из Новог Сланкамена није отеран нити се иселио под притиском ниједан грађанин хрватске националности. Нетачно је да су међу отераним породицама биле и породице Бендер, Хабеншус, Мајер и Албот. Прве три породице су извршиле замену својих непокретности са грађанима српске националности из Републике Хрватске, а Никола Албот се још увек налази у Новом Сланкамену и живи у својој породичној стамбеној кући - прилог XII.

Нетачне су тврдње о шиканирању и прогањању брачног пара Фијала, бивших наставника у основној школи у Новом Сланкамену - прилог XIII.

У продавници "Укус" у Новом Сланкамену Михајло Мајер, Ана Карих, Антун Аугустиновић нису отпуштени са посла због своје националне припадности, што потврђује документација у прилогу XIV. Ови радници су поднели својевремено писмени захтев за споразумни престанак радног односа. Што се тиче Николе Албота, напред је речено да је још увек становник Новог Сланкамена. Никола Котарац (Србин) за кога се наводи да је добио посао у истом предузећу након отпуштања поменутих радника био је у сталном радном односу још знатно раније - прилог XIV.

Наведене породице у Сведочењу се нису иселиле под притиском нити су истеране из Новог Сланкамена него су то учинила својом вољом. Извршиле су замену непокретности и у току 1992. године напустили Нови Сланкамен. О замени непокретности постоје закључени уговори са грађанима српске националности из Хрватске, међутим, као доказ је приложен само један део. Преостали уговори нису приложени из разлога што су грађани српске националности који су са овим породицама хрватске националности извршили замену непокретности изразили страх, јер им је један део уже породице још увек у Републици Хрватској.

Навед у Сведочењу о Новом Сланкамену да су "Сријемске новине" од 2. октобра 1991. године објавиле чланак са изјавом четничког добровољца је нетачан, што сведочи фотокопија ових новина (поменути чланак - XV.

Јасно је због чега је посебно сачињено сведочење за село Моравић.

- 15 -

~~.....~~ у луну активност показали и Милан Бичанић и Круно-
~~.....~~ Бартит, по чијем сећању је и сачињен приложен списак "присилно
исељених" грађана хрватске националности из Моровића, те католички
свештеник Петар Петровић. Наравно, реч је о активностима које су биле
отворено упарене против власти у Републици Србији и које су имале за
циљ да се што више хрватских породица исели из Моровића. Исељавање
је и реализовано тако да су све набројане породице (из приложеног спи-
ска Сведочењу) извршиле замену својих непокретности са грађанима срп-
ске националности из Републике Хрватске. Доказ су приложени уговори
о замени непокретности (недостају они уговори које грађани српске наци-
оналности нису дали на увид из разлога безбедности за своје рођаке у
Републици Хрватској) - прилог XVI.

Пред Савезом хрватских избеглица и расељених лица из Вој-
водине, у Загребу су током 1992. године сачињена појединачне изјаве исе-
љених грађана хрватске националности из Аутономне Покрајине Војводине
(укупно их је 50, односно 49 ако се узме у обзир да је једно те исто лице,
Анте Готовац, два пута дао изјаву). Изјаве су у прилог општој тврдњи из
Меморандума да је становништво хрватске националности под притиском
исељавано и истерано са ових простора и да су му била ускраћена основ-
на људска права и слободе. Највећи број изјава је од стране грађана хрват-
ске националности који су живели у општини Инђија и општини Шид. Мњи
број се односи на општину Рума, Бач, Нови Сад, Стара Пазова и друго. Са-
мо једна изјава се односи на Хртковце.

Занемарљив број лица је у својим изјавама навео да је извршио
замену своје непокретности, међутим, утврђено је да су лица која су имала
своје непокретности у Аутономној Покрајини Војводини реализовала замену
непокретности или су то учинили њихови ближи сродници (најчешће родите-
љи). Известан број лица која су дала изјаве има родитеље који и данас жи-
ве у Аутономној Покрајини Војводини.

Савез хрватских избеглица и расељених лица из Војводине, на
челу са председником Миланом Бичанићем имао је за циљ да што уверљиви-
је представи светској јавности, како се наводи, драстична кршења људских
права и слобода у Аутономној Покрајини Војводини и да обезбеди међународ-
ну интервенцију ради њихове заштите. Зато је и прибегао методу прикупља-
ња "трагичних" исповести бивших становника хрватске националности у Ау-
тономној Покрајини Војводини. Ово је лукаво смишљен потез да се изнуде из-

- 16 -

јава од лица која су у највећем броју случајева у моменту давања истих у Загребу била са статусом избеглице. Самим тим што су изјаве дале избеглице, оптужбе напућеној јавности добијају свој смисао и аутентичност. А истина бива вешто прикривена у неаргументованим појединачним оптужбама.

Поставља се питање, а можда је баш ту и одговор, због чега изјаве нису дали људи који су профитирали исељавањем у Републику Хрватску (широм Славоније и у многим местима на приморју).

Председник Савеза хрватских избеглица и расељених лица из Војводине је познавајући и лично већину лица успео да их приволи на давање лажне изјаве, а што је послужило као аргумент Меморандуму.

У највећем броју случајева лица су дала изјаву у којој наводе да су била принуђена да побегну у "своју домовину Републику Хрватску" због мобилизације. То су били углавном војни обвезници, млађи људи, међу њима је и извештан број са породицама.

Међу поменутиим лицима (рацимо исељеним из општине Шид) у својим изјавама је, из добрих знањих разлога, прећутана чињеница да су били мобилисани. Лица која су дала изјаве, а иселила су се из општине Инђија, неосновано наводе као разлог мобилизацију, јер већина од њих није позивана (или нису имале ратни распоред или су га имала у свом предузећу).

Што се тиче других општина (Бач, Нови Сад, Рума) лица која су дала изјаве делом нису ни позивана, а у мањем броју се нису одазвала позиву на мобилизацију нити на војну везу.

Поред мобилизације, као разлог за исељавање у Републику Хрватску већина је у својим наводима истакла да су били изложени физичком и психичком малтретирању од стране екстремних националистичких група (четника,) а и од стране локалне полиције. Неколико лица је навело и бруталне нападе на њихову приватну имовину.

САМП У две-три изјаве се изричито наводи податак да су се поводом конкретне узнемиравања наводно обраћали СУП-у за помоћ, а зашто ту, али им према њиховом схватању адекватна помоћ није била тога момента пружена.

У својим изјавама неколико лица наводи да је добило отказ на послу изсуљиво због своје националне припадности. Истина је прећутана, а докази говоре да је престанак радног односа уследио након њиховог пис-

- 17 -

меног захтева за споразумни престанак радног односа, након изостанка са посла дужег од законом дозвољеног или након самовољног напуштања посла. Лица која су се у току радног односа наша у својству "технолошког вишка" деле судбину са другим радницима са истим својством, а који су у највећем броју случајева српске националности.

Оптужбе у датим изјавама, која се односе на привођења у МУП и на извршен претрес кућа никако се не може приписати самовољи појединаца или некаквих паравојних формација. Ове радње су се предузимале и предузимаће се у сваком појединачном случају од стране овлашћених органа. Бивши политички кријивци српске националности појединац припада, а све у складу са законом. У осталом, поједина лица у својим изјавама и по крију да су у разним видовима помагали своју "домовину Републику Хрватску" (спроводили политику ХДЗ на овим просторима, придружили се "хрватским ооружаним јединицама, долазили у Савезну Републику Југославију у својству хрватског полицајца, извршавали за потребе хрватског дневног листа "Вечерњи лист" и др. Не крију ни чињеницу да су након исељавања у Републику Хрватску са разним мотивима долазили на ове просторе. То уједно и говори да је нетачна оптужба у Меморандуму да је припадницима хрватске националности ускраћена слобода кретања и да им је онемогућен контакт са родбином.

Једна изјава садржи оптужбу због наводне обмане у поступку замене непокретности. Бивши становник места Хртковци, Фрањо Нилић изјављује да је присиљен на замену непокретности, па је чак и обманут јер своје право на замењеној непокретности (стан у Осиеку) није могао да реализује пошто је ова у међувремену прашла у власништво стамбеног предузећа у Осиеку.

Интересантно је да се само једна изјава, тј. оптужба директно односи на место Хртковци, иако му је у најширој јавности својевремено дат изузетно негативан публицитет. Исељени мештани из Хртковаца (општина Рума) - грађани хрватске националности - успешно су извршили замену својих непокретности па и више од тога. У замену су дали своје готово безусловне породичне стамбене зграде за много вредније у Републици Хрватској из којих су под притиском исељени грађани српске националности.

Ни ова једина оптужба која се односи на Хртковце, а у вези замене непокретности није аргументована. Миле Ножинић, грађанин српске националности, који је извршио замену непокретности са Фрањом Нилићем, некада становником Хртковаца оставио је у Републици Хрватској неупоредиво

- 18 -

вреднију некретнину да би након досељавања у трошну кућу у Хртковце био у дужем периоду узнемираван претећим писмима које му је упућивао син Фрање Нилића. То је епилог једне замене некретнине, то је истина за коју се прилажу неоториви докази - прилог XVII.

Пошто се исељавање грађана хрватске националности из Аутономне Покрајине Војводине повољно реализовало заменом непокретности захваљујући "успешној активности и хрватских екстремних епога и Католичке цркве, сада се прикрива од јавности позитиван економски ефекат, а представља се као једна општа људска трагедија и приписује се етничком чишћењу које је спровела власт у Републици Србији. Тако, наводно, етничко чишћење са набројаним најбруталнијим методама представља тешку оптужбу Савеза хрватских избеглица и расељених лица из Војводине упућену Аутономној Покрајини Војводини и Савезној Републици Југославији.

*
*   *
*

Етничко чишћење у Републици Хрватској је приведено крају. Та чињеница безуспешно покушава да продре у светску јавност и препушта се историји. Трагедије досељених породица српске националности ће се тешко ублажити и поред широкогрудог прихвата Републике Србије тј. свих њених грађана, ако се за страдања свих породица не именују и не казне кривци а жртве бар морално и економски не обештете.

Према подацима УН у току 1991. године до средине 1992. године из Хрватске (без подручја РС Крајине) протерано је две трећине српске популације, односно укупно 251.000 људи. Нарочито је страдало становништво у урбаним срединама: Ријеци, Задру, Сплиту, Загребу, Осијеку и др. а најбруталније методе примењене су у Западној Славонији. Тамо је српски живаљ не само "очишћен", већ "збрисан". Од укупно 280 насеља у десет градских и 183 сеоских - српски живаљ је потпуно елиминисан, а у 87 - делимично.

Методе које су приликом етничког чишћења у Хрватској коришћене састојале су се у:

- убијању, клању, вансудским егзекуцијама, најсуровијим видовима мучења и примени других нехуманих деградирајућих поступака у хрватским затворима;
- систематским силовањима, посебно у затворима у Сплиту ("Лора"), Шибенику, Славонској Пежег и и Керестинцу;

- 19 -

- систематском узимању крвне плазме;
- унуштавању културне баштине,

Само 97 православних цркви је дигнуто у ваздух поред осталог, и резиденција пакрачких епископа из 1732. године. Оскрнављен је такође и спомен-Комплексе Јасеновац, где је током Другог светског рата служећи се еуфенизмом о решавању српског питања у Хрватској страдало око 700.000 Срба;

- вековном прозелетизму Католичке цркве. Први корак у томе је мењање имена односно презимена. У последње две године неколико хиљада грађана Хрватске, који су спрке националности је то учинило. У Задру 887 грађана (1991. године - 268, а 1992. - 619), у Ријеци 1587, у Сплиту - 1130, а у Загребу, према незваничним подацима, више хиљада. О томе је писала и "Слободна далмација", до скорог независни дневни лист у Хрватској;

- дугогодишњем сејању патолошке мржње према српском народу са црквених проповидања и контролисаних медија, што превазилази чак и све оно што се догађало у Немачкој за време Хитлера (као доказ "србофилства" третираше су се чак и књиге штампане ћирилицом у кућним библиотекама);

- објављивању, дистрибуирању, јавном оглашавању, па чак и јавној продаји спискова са именима српских интелектуалаца, уметника, културних радника, богатијих и виђенијих људи и на тај начин излагања овим свим могућим облицима малтретирања, шиканирања: отпуштању с посла, привођење у полицију, претресање станова, искључивање телефона, пљачки, ликвидацијама ноћу и др.;

- минирању 6.000 српских кућа, локала и привредних објеката, српских институција и културних удружења;

- покретању кривичног поступка против 20.000 Срба - побуњеника (према званичним подацима хрватске власти, реално, ради се о много већем броју) за кривично дело 236.ф КЗ Хрватске. Амнестија која је уследила септембра 1992. године углавном је остала без ефекта у погледу ових лица, с обзиром да су јавни тужиоци имали овлашћење да улагањем жалбе поступак оставе у процедури, што су они махом и чинили;

- онемогућавању добијања држављанства. Становници нехрватског етничког порекла морају да чекају на држављанство и преко годину дана, а огроман број бива одбијен. Хрватски закон о држављанству допушта могућност

- 20 -

ускрађивања држављанства лицу које испуњава све услове за добијање истог, без икаквог образложења (члан 26. став 3. и 4. поменутог закона). Држављанство је кључна категорија. Довољно је само споменути да према члану 1. став 2. Устава Републике Хрватске: "власт произилази из народа и припада народу као заједници слободних и равноправних држављана". Лица којима је ускрађено држављанство, дакле, не уживају никаква грађанска и политичка права, њима је онемогућено да се запосле, чак и да добију радну дозволу да би обављали неку приватну делатност, губе имовинска права, не могу наслеђивати, сва потраживања су им онемогућена, укључујући и подизање штедних улога, немају право гласа, не могу ступити у брак.

Страдалници српске националности више немају могућности да се врате на своја огњишта. Ако је неко успео да изврши замену својих непокретности обманут је и преварен, а у највећем броју случајева постао је социјални случај. Међу њима су бројне породице које су дугим низом година стекле огромно богатство и углед поштених грађана да би се у кратком времену пред државним терором власти Хрватске иселили и изгубили све стечено.

Досељени људи српске националности пред светску јавност имају да изнесу довољно доказа, а питање је колико ће она имати слуха за то.

У прилогу XVIII презентира се документација следећа четири карактеристична случаја:

- Секулић Ђуро из Карловаца, Република Хрватска, коме је уништена породична стамбена кућа, а хрватске власти извршиле попис и процену ратне штете;

- Обрадовић Милорад из Вировитице коме је минирана кућа и у његовом аутомобилу подметнута бомба;

- Бубањ Душан из Вировитице, коме су хрватске власти такође констатовале уништење стамбеног објекта;

- Марица Билић, из Јосиповца (општина Осијек), којој су општинске власти издале потврду да [о] је стамбени објекат уништен;

- Душан Јовановић из места Сремске Лазе (општина Винковци) коме је престао радни однос јер није потписао изјаву да признаје Републику Хрватску

не смеју остати у анонимности, као ни хиљаде других прогнаних, јер са својим доказима истина далеко превазилази "истину" ничим поткрепљену у Меморандуму и 50 датих изјава пред Савезом хрватских избеглица.

У прилогу XIX презентирају се изјаве и уговори грађана српске националности који су пред терором државне власти Републике Хрватске побегли на подручје Аутономне Покрајине Војводине (општине Рума - место Хртковци, Шид и Инђија).

Ови подаци несумњиво говоре о томе да тај део грађана српске националности није могао да бира него је бежао од сигурне смрти спасавајући породицу, а остављајући (без обзира да ли је успео заменити или не) непокретне и покретне ствари великих вредности.

Све ово одиграло се непримећено од светске јавности и медија информисања. Уколико је свет о нечему и обавештаван, то се сводило на појединачне случајеве и инцидентне ситуације.

Праве размере етничког чишћења извршеног у Хрватској над српским становништвом биће могуће утврдити уколико међународна заједница принуди хрватске власти да под међународним надзором изврше попис становништва на територији коју контролишу (ван подручја РС Крајине), и да се истовремено спроведе истрага о прогону и принудном исељавању Срба.

*

*

*

Спремни смо да пружимо сваку помоћ представницима међународне заједнице да се увере у истинитост навода у овом Одговору. Надамо се да ће истина победити и да ће међународна заједница казнити организаторе, подстрегаче и извршиоце етничког чишћења на просторима Републике Хрватске.

